

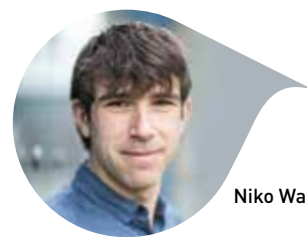
Droogtecrisis in Spanje, Italië en Frankrijk leidt tot nieuw beleid

'ER WORDEN VEEL NOODGREPEN TOEGEPAST'

TEKST RENS NIJHOLT | BEELD ISTOCK

D

Niko Wanders

Droogvallende Venetiaanse grachten, slecht gevulde spaarbekken in Frankrijk en drinkwatertekorten in Spanje. Midden- en Zuid-Europa gaan gebukt onder de gevolgen van klimaatverandering. Regeringen kondigen nieuw beleid aan, maar bieden de plannen soelaas? Niko Wanders, hydroloog en droogte-expert, bekijkt de situatie per land. “Er worden veel noodgrepen toegepast.”

“Winterdroogte: 32 dagen zonder regen”, kopte de Franse krant *Le Monde* eind februari dit jaar. Frankrijk brak met deze buitengewone droge periode het record uit 2020, het droogste jaar sinds het begin van de metingen in 1959. Het gebrek aan neerslag ondermijnt het herstel van het grondwaterpeil in de wintermaanden. In 37 van de 96 provincies bleek het grondwaterniveau in maart (veel) te laag. “Grondwater moet simpelweg aangevuld worden met regen”, zegt Niko Wanders, docent hydrologie aan de Universiteit van Utrecht. “Maar ook de droogte in de Alpen speelt een rol. Er ligt daar minder sneeuw dan gebruikelijk. Oost-Frankrijk is voor een groot deel afhankelijk van grondwater. Er is veel vraag naar, met name onder boeren. Zij maken zich logischerwijs ernstig zorgen over hun gewassen.” Volgens berichten in de media vrezden boeren 30 tot 40 procent van hun oogst te verliezen als gevolg van watertekorten.

Urgent probleem

Eind maart bezocht president Emmanuel Macron Lac de Serre, een belangrijk zoetwaterreservoir in het oosten van het land, en zag met eigen ogen de lage waterstand in het spaarbekken. Terwijl het land in rep en roer was over zijn pensioenmaatregelen, stelde Macron dat droogte een van de meest urgente problemen is waarmee het land te maken heeft. Hij stelde dat Frankrijk door klimaatverandering tot 2050 30 tot 40

procent inteert op het beschikbare water en kondigde een nieuw waterbeleidsplan aan.

Met 50 maatregelen wil de overheid de droogteproblemen te lijf gaan. Belangrijk element in de plannen: water besparen. Het waterverbruik moet tegen 2030 met 10 procent zijn afgenomen. Als prikkel om Fransen zuiniger te laten zijn met water, kondigde Macron - op termijn - geleidelijke prijsverhogingen aan voor water dat wordt gebruikt voor ‘comfort’, zoals het vullen van zwembaden. Water voor alledaagse doeleinden - wassen of schoonmaken - blijft goedkoop.

Ook staat hergebruik hoog op de agenda. Momenteel hergebruikt Frankrijk slechts 1 procent van het water. Macron: “Waterhergebruik is een zeer goed idee. Zo verminder je de druk op het systeem en bijvoorbeeld koelwaterhergebruik zorgt voor minder water onttrekkingen uit rivieren, wat ook benedenstrooms meer water kan opleveren.”

Sectoren zoals landbouw, energie en toerisme moeten inzetten op efficiënt watergebruik. Van boeren wordt verlangd dat ze waterbesparende technieken, zoals druppelirrigatie, gaan toepassen. Kerncentrales moeten koelwater gaan hergebruiken, Macron zet in op 10 procent.

De overheid gaat daarnaast fors investeren in het vervangen van lekkende leidingen en verouderde infrastructuur. Nu gaat 1 op de 5 liter verloren door lekkage in de leidingen en in sommige gemeenten is dat zelfs 1 op 2 liter, stelde Macron. “Onaanvaardbaar.” >

Italië

Waar overstromingen in Venetië normaal gesproken de grootste zorg zijn, werd de toeristenstad begin dit jaar geconfronteerd met een ongewoon lage waterstand. Het gaf een opmerkelijk beeld: gondels, watertaxi's en -ambulances vielen droog. In de gehele regio viel slechts 0,5 millimeter neerslag, terwijl het gemiddelde in de winterperiode zo'n 60 millimeter is. De rivier de Po, met een lengte van 652 km de langste in Italië, stond op sommige plekken 4,5 meter lager. Omgerekend voerde rivier in februari 61 procent minder water af dan gebruikelijk.

“Ook dit gebied is, net als Frankrijk, afhankelijk van de Alpen. De Italianen hebben vooral last van een *legacy-effect*. Vorig jaar was het er droog en dit jaar opnieuw. Zo is er eigenlijk geen tijd om herstel te plegen. Qua sneeuwdek ligt er te weinig. Dus de reservoirs blijven leeg”, zegt Wanders.

De Povlakte is het kloppend hart van de Italiaanse voedselproductie. Naast graan voor pasta komen parmaham, de Parmezaanse en andere kazen, vlees, groente en fruit er vandaan. Boerenorganisatie Coldiretti noemt de situatie ‘ernstiger dan in 2022’, toen de noodtoestand werd uitgeroepen en de sector een verlies leed van 6 miljard euro. Ook de grote Italiaanse meren kampen met een ernstig tekort aan water. Volgens het Consortium Enti Regolatori dei Grandi Laghi, een instantie die waterstanden meet, in februari bevatte het Comomeer 19,4 procent van het gebruikelijke water, het Lago Maggiore 38 procent en het Gardameer 35,7 procent. In laatstgenoemd meer was het waterpeil zelfs zo laag dat het eiland San Biagio lopend bereikbaar was. Drinkwaterverspilling door verouderde leidingen is ook in Italië een groot probleem. Landelijk liggen de verliezen naar schatting op 36 procent, in sommige regio's zelfs 50 procent. Voor het repareren van deze leidingen is 900 miljoen euro uit het corona steunfonds gereserveerd.

Een doekje voor het bloeden, zegt

Hittegolf in Sevilla, Spanje

Wanders. “900 miljoen is niet veel. In grote infrastructuurprojecten lopen dit soort werken al snel in de miljoenen. En ook als je bedenkt dat er heel veel infrastructuur onder bestaande wegen en verharding ligt. Dit zijn complexe werken en dan is zo'n budget snel op.”

Realistisch waterplan

Nello Musumeci, de Italiaanse minister van Civiele Bescherming en Maritiem Beleid, pleitte in de krant *La Stampa* voor ‘een gezond en realistisch waterplan’ en sorteerde voor op maatregelen in de landbouw en de waterinfrastructuur. Italië hergebruikt 11 procent van de jaarlijkse neerslag. Volgens Musumeci valt daar nog een hoop te winnen voor irrigatiewater. Verder diskwalificeerde hij het watermanagement en stelde hij dat er dringend onderhoud nodig is aan verouderde waterwerken, zoals dammen.

De bewindsman gaf ook aan controle te willen op het gebruik van drinkwater voor niet-huishoudelijke doeleinden in kritieke gebieden. En hij stelde voor dat 20 regio's gaan beginnen met het bouwen van regenwaterreservoirs. Te beginnen in de Povlakte.

Wanders over de plannen om reservoirs aan te leggen: “Je kunt heel veel reservoirs aanleggen, maar je hebt neerslag nodig om die te vullen. Sneeuwval is

belangrijk. Als dat niet valt, blijven je reservoirs leeg. Het kost veel tijd voordat die weer vol zijn en die tijd is er niet. Dat zien we ook in de Verenigde Staten. In Nevada zijn veel grote reservoirs aangelegd, maar die zijn voor de helft of minder gevuld. Als we niet zorgen dat we het aanbod en de vraag goed in balans brengen, spreken we van niet duurzaam watergebruik.”

Spanje

In Noordoost-Spanje dreigde er afgelopen maart een drinkwatertekort voor miljoenen mensen. Het water van het Sau-reservoir, een belangrijke drinkwaterbron voor Barcelona, bevatte 9 procent van de totale capaciteit. Sommige Catalaanse dorpen hadden 's nachts geen druppel water meer. In reactie op de problemen beperkte de Catalaanse overheid het watergebruik door landbouw en industrie en verbood het drinkwater te gebruiken voor het wassen van auto's en vullen van zwembaden. Wanders: “Dat lijkt mij een goede maatregel. Het geeft vooral een kader om excessen te handhaven. Internationaal gezien is dit een strategie die vaak wordt toegepast. Dit gebeurt ook in andere Europese landen, behalve in Nederland. Hier kunnen we het bij wet (nog) niet verbieden.”

2022 was voor Spanje in zijn geheel

'Ik vind dat wij een voortrekkersrol moeten innemen'

het op twee na droogste en het warmste jaar sinds 1961. De neerslag lag 16 procent onder het gemiddelde en de dagelijkse temperatuur bleef boven de 15 graden. December was echter een van de natste van de afgelopen jaren, waardoor de situatie iets verbeterde. Die buien vulden de waterreservoirs tot gemiddeld 51 procent van de capaciteit, ver boven het niveau van eind 2022: 35 procent.

Het land is sinds de jaren zestig met 1,3 graden opgewarmd. Iets wat het hele jaar merkbaar is, vooral in de zomer. De gemiddelde temperatuur steeg met 1,6 graden. Reservoirniveaus schommelen in de zomer rond de 27 procent. Het Spaanse Ministerie van Ecologische Transitie omschrijft de situatie als 'zorgwekkend'.

Planes Hidrológicos

Reden voor de ministerraad om eind

januari in te stemmen met het waterplan 'Planes Hidrológicos'. Kosten: 23 miljard euro, de grootste investering ooit in het Spaanse waterbeheer. Tot het jaar 2027 zijn er 6.500 maatregelen aangekondigd. De grootste uitgaven gaan naar sanitaire voorzieningen en zuiveringsinfrastructuur (6,6 miljard euro), irrigatie-infrastructuur (5 miljard) en bevoorrading infrastructuur (2,3 miljard). 2 miljard wordt geïnvesteerd in waterveiligheid en overstromingsrisicobeheer, 1,3 miljard euro in het herstellen en beheer van wateropslagplaatsen en nog eens 1,3 miljard euro in ontziltling en hergebruik van infrastructuur. Het resterende bedrag (4,2 miljard euro) zal onder andere gebruikt worden voor studies en onderzoek ter verbetering van het waterbeheer.

Investeringen van dit kaliber kun je vergelijken met ons Deltaplan, zegt

Wanders. "Maar als je de problematiek in Spanje bekijkt, is het nog niet veel. In Nederland kunnen we de problemen oplossen gezien de grote watervoorraad. Spanje kampt daarentegen met zwaardere gevolgen van klimaatverandering doordat het van nature al een droge situatie kent."

Om de problemen het hoofd te bieden, voorziet Wanders een belangrijke rol voor Nederland. "Denk aan de kennis over efficiënte irrigatie, slimmer investeringen in management van reservoirs, *managed aquifer recharge*, ofwel actief grondwater inpompen, hergebruik van afvalwater - dat kunnen wij als land op bepaalde locaties uitzetten. In vergelijking met de genoemde landen zijn wij klein, maar we zijn wel een land met de meeste waterkennis per vierkante kilometer. Ik vind dat wij een voortrekkersrol moeten innemen." •

[Advertentie]

WATER OPLEIDINGEN

IS JOUW WATERKENNIS OP PEIL?

Ben jij op zoek naar een inspirerende opleiding waarmee je jouw kennis vergroot en vakgenoten ontmoet?

Een greep uit ons aanbod:

Dijktechniek hbo	Aquatische ecologie hbo
Visuele inspectie van waterkeringen mbo	Techniek afvalwaterzuivering mbo
Hogere opleiding drinkwater hbo	Uitgebreide techniek afvalwaterzuivering mbo/hbo
Legionellapreventie in leidingwaterinstallaties mbo	Stikstof- en fosforverwijdering hbo/hbo
Basisopleiding riolering hbo	Klimaatadaptatie in de stad hbo

Bekijk het volledige aanbod op www.wateropleidingen.nl